

Iets over het gebruik van het hout der wilgen tot klompen. II

*Landbouw Courant 1859 no. 10
(letterlijke overname)*

De meer of min snelle groei van den boom is natuurlijk van grooten invloed op de waarde, die hij voorstelt. Lange wilgen, met mooie regte stammen, en die eene voldoende dikte hebben, zijn van groote waarde. Wij zeiden in het voorgaande nummer, dat een stam van 14 Utr. voet (3.71 el) door de klompenmakers als één lengte beschouwd wordt. Boomen, die in bosschen onder hoog hout staan en daardoor opgeschoten zijn, bevatten niet zelden twee tot drie dergelijke lengten.

Voor den klompenmaker is behalve de lengte ook nog van gewigt, dat dergelijke stammen geene zware takken, dan op eene aanmerkelijke lengte, hebben, daar er bij een stam met zware takken bij het kloven, hier en daar hout verloren gaat.

Op de plaats toch waar de takken met het hout zich vereenigen, en nog wat lager, is de loop van den draad gekromd, en zulks, althans bij de zwaardere takken, meestal

tot in het hart van den boom. Dat stuk gaat daardoor voor den klompenmaker verloren.

Hieruit moet men echter niet het besluit trekken, dat een wilgenstam, die zware takken heeft, voor den houtteler nadeeliger is dan een, wiens kruin eerst op eene aanzienlijke lengte in takken zich oplost. Immers heeft eerstgenoemde zich veel spoediger ontwikkeld. Een wilg, in een bosch van ander hoog hout opgegroeid, zal bij voorbeeld *f* 10 gelden, terwijl een dergelijk boom, die in het open veld staat, en wiens stam van zware takken is voorzien, zeer zeker *f* 20 waardig zal zijn, indien namelijk beide boomen op denzelfden leeftijd geveld worden, en de grond voor beider groei even geschikt is.

Als voorbeeld hiervan halen wij aan de wilgen, afgebeeld bij fig. 1 en 2. Beiden hebben denzelfden ouderdom en zijn in denzelfden goeden grond gegroeid, doch de meerdere waarde van den zwaar getakten wilg is in het ooglopend. Deze heeft dan ook bij den verkoop de dubbele waarde.

Onder de wilgen, door mij in het voorgaande jaar verkocht, waren er die *f* 5 tot *f* 12 en tot *f* 16 opbragten. Zij hadden allen in greppels gestaan, tusschen hoog opgaande esschenboomen, en in eene digte rij langs eenen boomgaard. Deze wilgen waren 30 jaren oud, en wanneer men nu in aanmerking neemt, dat de verkoop in het openbaar plaats vond, en dus met 10 pCt. nog verhoogd wordt, dan kan men deze opbrengst belangrijk noemen. Echter verkocht ik gelijktijdig drie wilgen, die ruimer gestaan hadden, voor de som van *f* 97. Deze prijs is te aanzienlijker, omdat een dier boomen veel van den orkaan van 11 Augustus 1856 geleden had, waarbij, behalve eenige honderd andere boomen, ook vele fraaije wilgen verwoest en tot splinters verbroken werden. Alle waren gegroeid op een grond, gunstig voor wilgen bekend.

Heeft een boom van deze dikte aan het onderste gedeelte eene genoegzame kromming om tot eenen molen-vang gebruikt te worden, dan wordt de waarde van een dergelijken stam aanmerkelijk verhoogd, hetwelk ook het geval is, wanneer de stam dik genoeg is, om tot het maken van Goudsche of Stolksche kaasvaten gebruikt te wor-

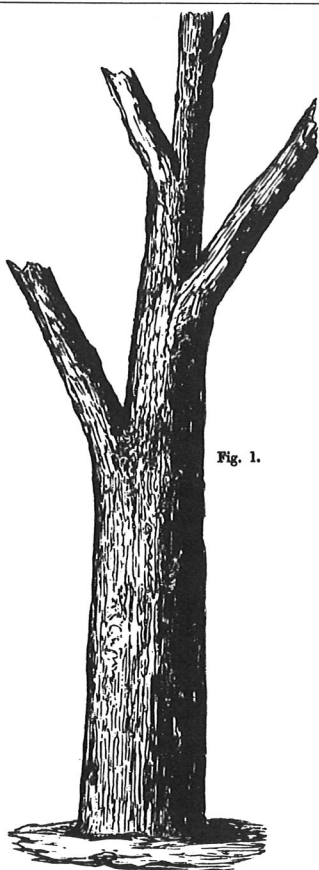

Fig. 1.

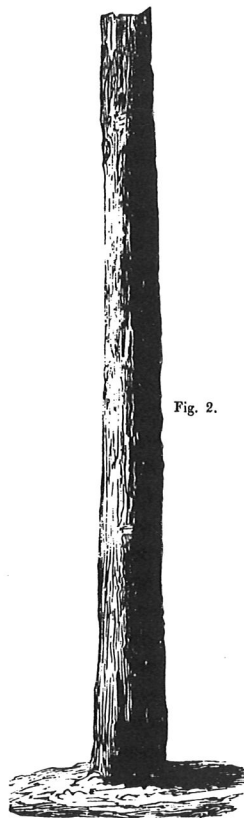

Fig. 2.

den. In dat geval is een zoodanige boom een derde meer waard, dan een klompenmaker er voor kan besteden.

Bij nog meerdere dikte werden er voorheen molenaars plaatdeelen uitgezaagd, doch om de, tegenwoordigen hoogen prijs van de klompen geschiedt dit niet meer. Dunneren gaven stukken worden ook dikwerf gebruikt tot het maken van kinderwagentjes en andere voorwerpen, als de klompenmaker het stuk voor zijn gebruik er af heeft genomen. Dit echter geschiedt alleen door lieden, die meer in het groot handel drijven, gelijk er b.v. klompenmakers van deze soort te Vinkeveen en elders worden aangetroffen. Bij de klompenmakers, die meer in het klein werken, wordt de afval uitsluitend tot brandhout gebezigd.

Het klompenmaken in het klein heeft dit belangrijke, dat het des winters voorziet in de behoeften van zoodanige gezinnen, die zich des zomers met iets anders, b.v. het rietdekken, bezig houden, doch waarmede in den winter niet te verdienen is.

Wilgen van eenen belangrijken omvang worden in deze streken zelden meer aangetroffen. De redenen daarvan zijn menigvuldig. In de eerste plaats worden de wilgen niet zelden op plaatsen gepoot, waar de grond zandachtig of derrieachtig is, of waar de klei veel oerdeelen bevat. Onder al deze omstandigheden houdt de groei al spoedig op of is zeer traag. Even zoo wordt deze boom niet zelden langs wegen gezet, waar de grond wat heel vast in toetreden en waar, door het graven van gaten, daaraan niet werd te gemoet gekomen. Veelal toch bestaat hier de gewoonte, om, met behulp van eenen paal, een gat in den grond te slaan, en daarin de wilgenpoot te steken. Onder deze omstandigheden is de groei meestal niet welig.

Veel wilgen sterven als een gevolg van het snoeien. Daardoor bekomen zij veel uitloopers en wordt de groei van den top afgeleid. Sterk gesnoeide wilgen zag ik dikwerf binnen zeer korte jaren dood gaan. Uit ondervinding durf ik gerustelijk beweren, dat het bezigen van den bijtel, bij een welig groeienden wilg, hetzelfde is als of men hem wil doen sterven. *(Het vereischt nog de opmerking, dat een welig groeiende wilg soms plotseling sterft, en de nevenstaande boomen jaar op jaar volgen, zonder dat men weet aan welke oorzaak dit is toe te schrijven. Mij althans is het onbekend. Ik heb wel eens de gissing gemaakt, of het aan den ondergrond of aan insecten is toe te schrijven. Aangenaam zou het mij zijn te vernemen, of anderen met de oorzaken bekend zijn, en of er eenig behoudmiddel tegen is aan te wenden.)* Beneemt men den wilg slechts hier en daar eenige van zijne takken, ook dan heeft men zich nog een groot nadeel toegebracht, niet alleen omdat men op die wijze zijn groei heeft

verminderd, maar ook omdat een dergelijke stam voor den klompenmaker veel minder waarde heeft. Bij iedere moot toch, waar zich eene dergelijke wond vertoont, ook al is deze schijnbaar geheeld, heeft er afval plaats, dat verlies oplevert. In de meeste gevallen zal bij eenen dergelijken boom ook de gewonde plaats, ofschoon geheel omgezoomd, tot bederf van het omringende hout aanleiding hebben gegeven. Een gesnoeide wilg is bij eenen klompenmaker niet geacht.

In de laatste plaats is de oorzaak van de weinig voorhanden zware wilgen vooral in een te spoedig omhakken gelegen. Zoodra een wilg de dikte heeft, dat hij *f* 6 tot *f* 7 kan opbrengen, dan wordt hij meestal door den eigenaar verkocht, die daarbij niet berekent, dat een dergelijke boom, zoo hij tot de snel groeiende behoort, binnen zeer korten tijd hem aanzienlijk meer kan opbrengen.

Eene toeneming in waarde bij welig groeiende wilgen heeft dikwerf ongelooflijk schielijk plaats. Bij mij heb ik wilgen staan, die voor tien jaren *f* 6 konden opbrengen, en die op dit oogenblik eene waarde van *f* 16 hebben. Hiertoe heeft de hoogere waarde van het wilgenklompenhout wel wat bijgedragen, doch niet in dezelfde verhouding.

Bij het poten van wilgen moet men vooral de breedbladerige soorten als ongeschikt afkeuren, maar zich uitsluitend tot den witte wilg (de *Salix alba*) bepalen. Deze onderscheidt zich door lange smalle bladeren, die van onderen zilverachtig zijn.

van eenen goed groenen bast voorzien zijn en zonder dusgenaamde wormknoestjes. Ook die poten, welke een rood hart of pit hebben, zijn als ongeschikt af te keuren en de takjes moeten niet bros, maar taai zijn.

Bij dusdanige keuze, zal men op eenen goeden kleigrond en bij behoorlijk gegraven gaten het minst worden teleurgesteld. Al de poten, die op het derde of vierde jaar niet doorgroeijen, moeten weggenomen en door andere soort van boomen vervangen worden, tenzij men ze tot knootwilgen wil laten groeijen.

Hiermede eindigen wij de mededeeling over de wilgenboomen, en hun gebruik tot het maken van klompen. Die bekend is met de verbazende menigte dezer boomen, welke onzen Vaderlandschen bodem oplevert, begrijpt dat de eenvoudige wilg, door ieder bijna onachtzaam voorbijgegaan, een nationaal kapitaal van vele duizende guldens vertegenwoordigt, en alzoo overwaardig is besproken te worden, opdat, bij eene betere behandeling van dezen boom, die nationale rijkdom nog vermeerderd worde.

In de laatste tijden heeft men in deze streken ook nog al Canadasche populieren gepoot. In den regel echter zijn die boomen

nog te jong om over de waarde daarvan in alle opzichten te oordeelen. Het schijnt echter dat deze soort van boom zeer winstgevend kan zijn. De popel groeit hier goed en soms buitengewoon snel. In 1855 werd mij voor drie dergelijke boomen, door mijn vader **G. Wittewaall** in 1805 gepoot, de aanzienlijke som van *f* 150 uit de hand geboden. Een dezer had een omtrek van 3.7 Ned. el en op 5 el hoogte nog een omtrek van 2 el.

Op eene laan, waar de grondslag uit eene diepe kleilaag bestaat, doch wat laag gelegen is, hadden in een tijdvak van 75 jaren, eiken, iepen, esschen en wilgen elkander afgewisseld, en steeds een mislukt plantsoen geleverd. Ten laatste werd deze grond met 100 Canadasche popels bezet, en deze, ofschoon slechts 18 jaren oud, hebben reeds eene waarde van *f* 3, *f* 4, tot *f* 5 per stuk.

Een hooge zware kleigrond, sedert eeuwen als gemeenteweg gebruikt, en waar ook al de voornoemde boomen, door mijne voorouders, met een nadeelige uitkomst waren uitgepoot geworden, werd ten laatste, 12 jaren geleden, met popels bezet, en de groei daarvan laat niet te wenschen over. Alleen heeft de orkaan van 11 Aug. 1856 hier eene geweldige verwoesting aangerigt en de vraag doen ontstaan, of de poten van Canadasche populieren wel voordeel op zal leveren daar er van de 1000 boomen naauwelijks 100 gaaf zijn overgebleven. Echter was dit onheil slechts plaatselijk en zal die ongunstige indruk weldra weder uitgewischt zijn. De popel heeft ook in deze streek het voordeel, dat hij weinig door den vorm wordt aangedaan, een ongemak, waarover men anders veel hoort klagen. ●

Wickenburgh,
Jan. 1859.

B. W. WITTEWAALL.